

Revision under forandring

Lektor, Ph.D. Kim Klarskov Jeppesen er ekspert i revision og kender de forandringer, revisionen har været igennem, siden den kom til Danmark i slutningen af 1800-talet

Til alle tider har revisorer debatteret, hvad god revision er, for revision er under konstant forandring. Lektor, Ph.D. Kim Klarskov Jeppesen tegner her et historisk rids.

Opfordringen til de revisorer, der reviderer regnskaber, er ikke til at tage fejl af. For det første: Forstå rollen som offentlighedens tillidsrepræsentant og mist ikke offentlighedens tillid, for så går det først for alvor galt. For det andet: Gør jer umage med at finde besvigelser, så I undgår skandaler. Politikerne interesserer sig nemlig ikke for revision, medmindre de mister tilliden til revisionen. Gør de det, piller de også ved lovgivningen omkring den.

- Set i historisk perspektiv er det skandaler, der har skabt de største ændringer for revisionen, siger lektor, Ph.D. Kim Klarskov Jeppesen, der er ekspert i revision og ansat på Institut for Regnskab og Revision på Copenhagen Business School (CBS) i København.

Som eksempel nævner han slutningen af sidste århundrede, hvor der kom en række skandaler, bl.a. Enron. På den baggrund kom et ajourført 8. direktiv, som dog ikke grundlæggende ændrede på måden at revidere på, men som bl.a. ændrede efteruddannelseskravene og kravene til kvaliteten i revisionen.

- Det nye for revisorerne er, at de ikke eksisterer uafhængigt af resten af verden, som revisorer i Danmark tidligere har gjort. Går det galt i andre lande, får det også indflydelse på danske revisorerers arbejde, i og med det får politikernes bevågenhed, siger Kim Klarskov Jeppesen.

Storbedrager

Det var også en skandale, der i begyndelsen af 1900-tallet fik politikerne til overhovedet at interessere sig for revision. Den daværende justitsminister Alberti havde flere gange modsat sig at få lovgivning igennem for at få indført en autoriseret revisorstand, måske fordi selvsamme justitsminister i 1908 meldte sig som storbedrager. Det fik i den grad politikerne op af stolene, og det var nu helt indlysende, at man havde brug for revision, og i 1909 kom den første revisorlov i Danmark.

Allerede mange år forud var revision dog en realitet. Den kom med industrialiseringen og startede i Skotland og England, som var nogle af de lande, der blev industrialiseret først. De store virksomheder havde brug for finansiering, og for at kunne låne havde bankerne brug for at vide, om de kunne have tillid til den pågældende virksomhed.

- Regnskabet vil altid være ledelsens påstand om, hvordan det går i virksomheden. Gennem bevidst svindel oplevede bankerne, at de ikke altid kunne have tillid til ledelsen. De havde derfor brug for, at revisor tilførte troværdighed om tilstanden i virksomheden, forklarer Kim Klarskov Jeppesen.

Lovgivning om revision

Herhjemme blev der stigende behov for revision i løbet af 1870'erne. Men en egentlig revisorstand blev først etableret efter justitsministerens skandale i 1908. Indtil da var regnskaber blevet revideret af tanter, onkler og andre tæt på virksomheden. En daværende bank-direktør, Frederik Nørgaard, tog i slutningen af 1800-tallet rundt og argumenterede for en offentlig, professionel revisorstand, som man på det tidspunkt havde i England, men som nævnt vandt det ikke politisk gehør. I Tyskland havde man også en revisorstand, men det var revisorer, der var ansat i bankerne. Ville man låne penge, skulle man først en tur gennem bankens revisionsafdeling.

- Da vi endelig fik en revisorlov i 1909, blev det en lille håndfuld fagrevisorer, der fik til opgave at opbygge standen. Man skal ikke tro, at revision var nogen kæmpe beskæftigelse, men til gengæld tog revisorerne det meget seriøst. De var offentlige repræsentanter og kunne derfor ikke på nogen måde rådgive virksomheder. Man tog det meget bogstaveligt og blandede ikke tingene sammen, fortæller Kim Klarskov Jeppesen.

Første generation

Den første generation af revision foregik ved, at hver enkelt transaktion og bilag blev tjekket og stemplet.

Men som virksomhederne voksede, blev det klart for enhver, at den fuldstændige revision kun var velegnet til små virksomheder.

- I stedet gik man over til stikprøvevis revision. Men revisorerne havde det aldrig helt godt med disse stikprøver, fordi de ikke er glade for anvendelsen af statistik. Denne form for revision begyndte man at anvende i slutningen af 50'erne. På det tidspunkt voksede mange selskaber, og revisorerne diskuterede meget, hvordan revision skulle foretages, og hvad god revision i det hele taget var. På det tidspunkt kunne alle og enhver jo revidere et aktieselskab, da det først er i 1973, der kommer krav om anvendelsen af en registreret eller statsautoriseret revisor, siger Kim Klarskov Jeppesen.

Han tilføjer, at revisorer i det hele taget var gode til at debattere dengang, men at debatten døde i slutningen af 80'erne. Sikkert fordi der blev etableret store revisionsfirmaer, hvis praksis var dikteret fra USA. Her kunne revisorerne hverken gøre fra eller til, og hvorfor så diskutere det?

Anden generation

I midten af 1960'erne blev anden generation af revision udviklet – den systemanalytiske revision. Nu skulle revisionen ikke længere baseres på inspektion. Der skulle ikke længere kigges på bilag, men i stedet på systemer. Revisionen blev baseret på en gennemgang og vurdering af virksomhedens forretningsgange og dens interne kontrolsystemer.

- Den systemanalytiske revision udmønter sig i, at revisorerne lavede en model for virksomhedens forretningsgange – en såkaldt flowcharts. Problemet var, at dette var før pc'ens tid og det derfor skulle tegnes i hånden, og det kom aldrig rigtigt til at fungere. Det var inspireret fra USA, og jeg tror faktisk, at det havde fungeret, hvis man havde haft computere. Men uden computere var det meget besværligt. Ikke desto mindre blev det god skik for revision op gennem 70'erne.

Tredje generation

Allerede i midten af 80'erne kom tredje generation af revision – kaldet revisionsrisikomodelen. Modellen bygger stadig på den systemanalytiske revision, men analysen kombineres med begreberne væsentlighed og risiko. Revisionen begrænses så at sige til de områder, hvor risikoen for væsentlige fejl er størst. Revisionen blev mere fokuseret og handlede både om det praktisk mulige og om prissætningen.

- Dog var der to åbenlyse problemer omkring risikomodelen. Det er svært at gennemskue besvigelser fra ledelsen, og det er svært at forudsige, om virksomheden er levedygtig ud i fremtiden. Med hensyn

til det første problem, blev resultataflønningen et incitament for ledelsen til at maksimere resultatet, og det kunne være svært for revisor at gennemskue, om det var ledelsen, der var i gang med at svindle. For det andet skulle revisor vurdere virksomhedens levedygtighed 12 måneder frem i tiden. Det var svært og gav revisorer mange problemer. Mange væsentlige ting kunne gå galt for virksomheden som f.eks. sygdom, leverandørproblemer, afhængigheden af en enejer osv., og det var ikke til at forudsige. Det blev derfor nødvendigt, at ledelsen havde strategiske planer for, hvordan den ville handle, hvis tingene begyndte at skride. Og ud fra det kunne revisor lave sin vurdering.

Fjerde generation

Resultatet af problematikkerne førte til fjerde generation af revision: Procesrevision. Som de foregående generationer bygger denne også på sine forgængere, og fjerde generation er således baseret på revisionsrisikomodelen. Det begyndte med nye revisionskoncepter hos Ernst & Young, der startede udviklingen af deres "Audit Innovation"-koncept i 1992 og begyndte implementeringen verden over i 1997. Arthur Andersen & Co. startede udviklingen af deres koncept, "The Business Audit", omkring 1995 og havde det implementeret globalt lige inden årtusindskiftet.

Denne fjerde generation af revision bygger på en formodning om, at ledelsen foretager strategisk og operationel risikostyring. Ledelsen skal fastsætte strategien og vurdere risici og etablere kontroller. Det er disse kontroller revisor så tester og baserer revisionen på. Det er denne tankegang, der ligger bag risikostandarderne.

Mere konkurrence

- På det her tidspunkt blev prissætningen på revision skærpet både internationalt og nationalt. På grund af den stigende konkurrence på prisen begyndte flere af de store revisionsfirmaer i starten af 90'erne at differentiere deres revision – altså skabe en revision, som i kundens øjne adskilte sig fra de konkurrerende revisionsfirmaer. Med andre ord ønskede man at konkurrere på kvalitet i stedet for på pris, forklarer Kim Klarskov Jeppesen.

- Revisorerne ville gerne sælge flere rådgivningsydelser, men det betød også, at rådgivning og revision var

ved at flyde sammen mod slutningen af 90´erne. Revisorerne havde simpelthen svært ved at adskille de to ting. I USA fik man strammet op, og det blev regelbaseret, hvad man måtte og ikke måtte. I Europa er det mere principbaseret. Revisor må ikke gøre noget, der kan få offentligheden til at tvivle på uafhængigheden. Det er altså ikke måden, man reviderer på, der er forskellig, men måden man regulerer på, og det giver en del debat. I de store revisionsvirksomheder vil man gerne have ensartethed, når virksomhederne er internationale.

Realtidsrevision

Historien viser, at revisionen udvikler sig i forhold til erhvervslivets måde at organisere sig på. Revision er ikke statisk og der vil komme en 5. generation. I øjeblikket eksperimenterer man med en form kaldet realtidsrevision. Grundideen er, at virksomheden skal give adgang til information her og nu, og at revisionen foregår samtidig med og ikke bagudrettet, som revisionen er i dag.

- Folk er vænnet til, at man får at vide, hvordan tingenes tilstand er her og nu, og det vil sikkert også smitte af på revisionen. Folk vil ikke stille sig tilfreds med kun at vide, hvordan tingene i virksomheden var sidste år.

Revisors uafhængighed

- Man kan aldrig få sikkerhed for, at revisor er uafhængig, men i dag er det så godt, som man næsten kan få det, for man tvinger revisor til selv at tage stilling. Revisoren skal selv foretage vurderingen, og han kan ikke bagefter komme og sige, at han ikke var klar over tingenes tilstand. Med andre ord har revisor ingen undskyldning, når noget går galt. Revisor er tvunget til selvjustits, og der er en langt højere grad af bevidsthed om ansvaret.

- På den anden side ser man også forhold, hvor jeg undrer mig. F.eks. at man aftaler med virksomheden, hvad der skal revideres. Så er man jo derhenne, hvor det er for nemt at snyde. Jeg tror, det sker, fordi man får for stærk fokusering på kunden, salget og det profitable. I dag belønner man de revisorer, der skaffer mange kunder, holder budgetterne og får noget igennem systemet. Man belønner ikke revisoren, der har en ekstra kritisk adfærd, lyder det undrende fra Kim Klarskov Jeppesen.

- Og alt andet lige hænger det sammen på den måde, at selv den bedste revision kun fungerer som vagthund, hvis nogen reagerer på, at den gør. To elementer er for mig vigtige: En professionel skepsis, og at man reviderer for offentlighedens skyld, fordi man er dens repræsentant og ikke kundens. Derfor synes jeg også, at det er problematisk, at revisorer taler om kunder, for det signalerer, at man har misforstået sin rolle. Er det et kundeforhold, er der en sælger og en køber, og der er fri konkurrence. Men autorisationen gør, at revisorer har monopol på at foretage revision, og at man er valgt af det offentlige til at foretage noget på deres vegne, pointerer Kim Klarskov Jeppesen og nævner, at man første gang gik fra benævnelsen 'klient' til 'kunde' i FRR's årsrapport 90/91, hvor der på side 18 er et afsnit, der hedder 'Kunden i centrum'.

Skrevet af journalist Mette Swartz

Sidst opdateret: 17-06-2008